

Epidemiološke osobitosti tuberkuloze na području Splitsko-dalmatinske županije (TB Diagnosis Department)

Anamarija Jurčev Savičević

Odjel za nadzor nad epidemiologijom respiratornih bolesti

Služba za epidemiologiju

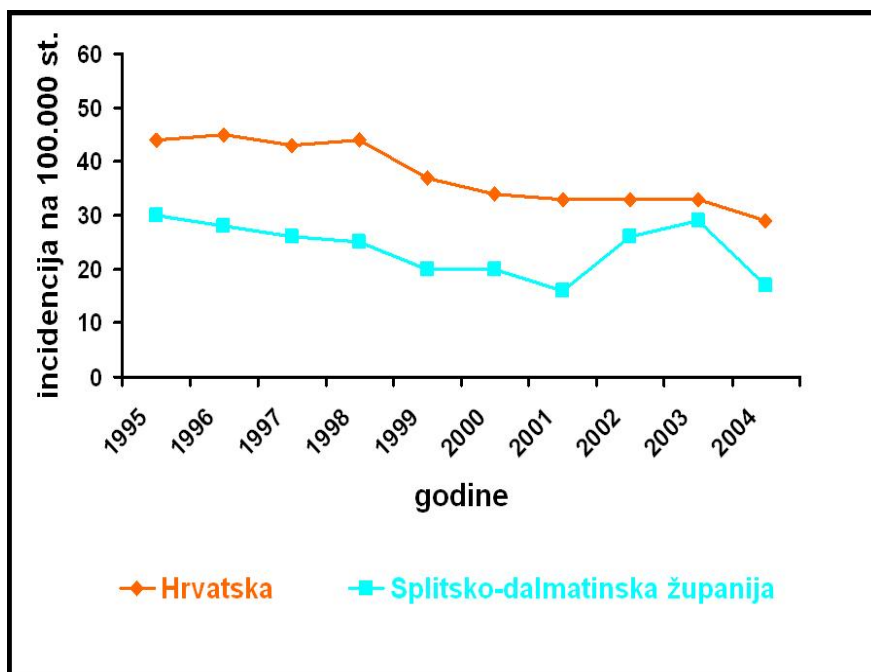
Zavod za javno zdravstvo Splitsko-dalmatinske županije

Ključne riječi: tuberkuloza, Splitsko-dalmatinska županija

Tuberkuloza, jedna od najstarijih bolesti ljudskog roda, i danas, u trećem tisućljeću liječnicima predstavlja veliki izazov. To je bolest posebne patogeneze i kompleksne imunologije što je i razlogom nepostojanja adekvatnog dijagnostičkog testa i što cjepivo nema potpunu učinkovitost. Sve su to aspekti na kojima znanstvenici intenzivno rade. Tuberkuloza danas u svijetu je povezana s HIV-infekcijom, siromaštvom, beskućništvom, ovisnosti o drogi i alkoholu, rezistencijom i multirezistencijom na antituberkulotike, bolestima moderne civilizacije poput malignoma, dijabetesa, bubrežne insuficijencije i sl., te sa sve većom pojavnosti u starijim dobnim skupinama u vremenu kad se produžava očekivano trajanje života.

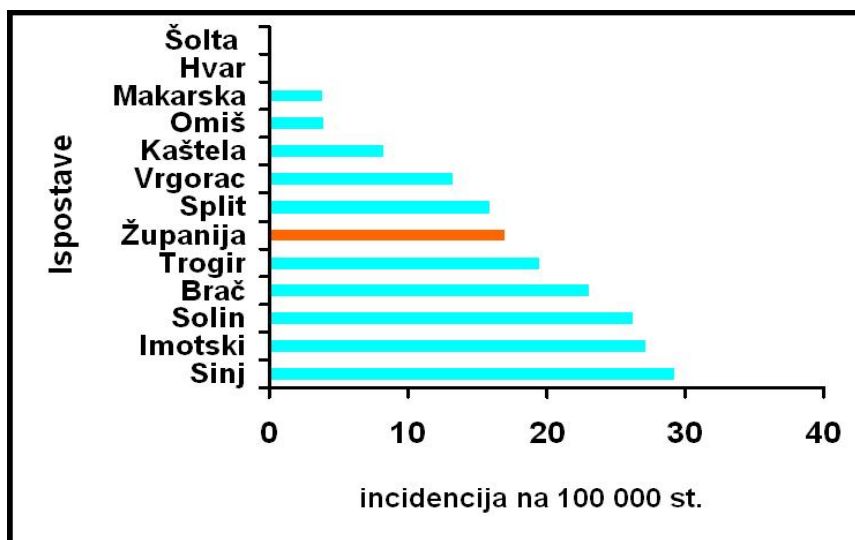
Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije, tuberkuloza je i dalje veliki globalni problem. Smatra se da godišnje skoro 9 milijuna oboli od tuberkuloze, a skoro 2 milijuna umre. U vrijeme otkrića uzročnika (1882. g. M. tuberculosis otkrio je dr Robert Koch) zaražen je bio svaki sedmi čovjek na svijetu, a danas je to svaki treći, dakle ukupno dvije milijarde ljudi.

Prema podacima Registra tuberkuloze HZJZ-a, u Hrvatskoj je broj novooboljelih u regresiji od 50-tih godina prošlog stoljeća, kad se bilježilo preko 20 000 novooboljelih godišnje. Prema istim podacima, u Hrvatskoj je u 2004. g. zabilježeno 1297 novooboljelih.

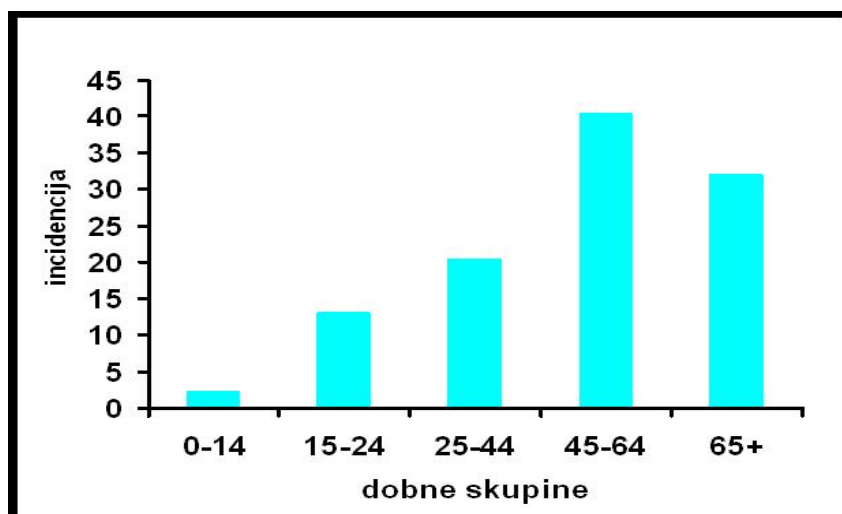
Slika 1. Incidencija tuberkuloze u Hrvatskoj i Splitsko-dalmatinskoj županiji od 1995-2004.g.

U prikazanih zadnjih deset godina, incidencija tuberkuloze u Splitsko-dalmatinskoj je bila manja od hrvatskog prosjeka i redovito se nalazila među županijama s nižom incidencijom tuberkuloze. U 2004. g. od tuberkuloze je u Splitsko-dalmatinskoj županiji oboljelo 78 osoba, što čini incidenciju od 17/ 100 000 stanovnika. Iste godine je incidencija tuberkuloze u Hrvatskoj iznosila 29/ 100 000 stanovnika.

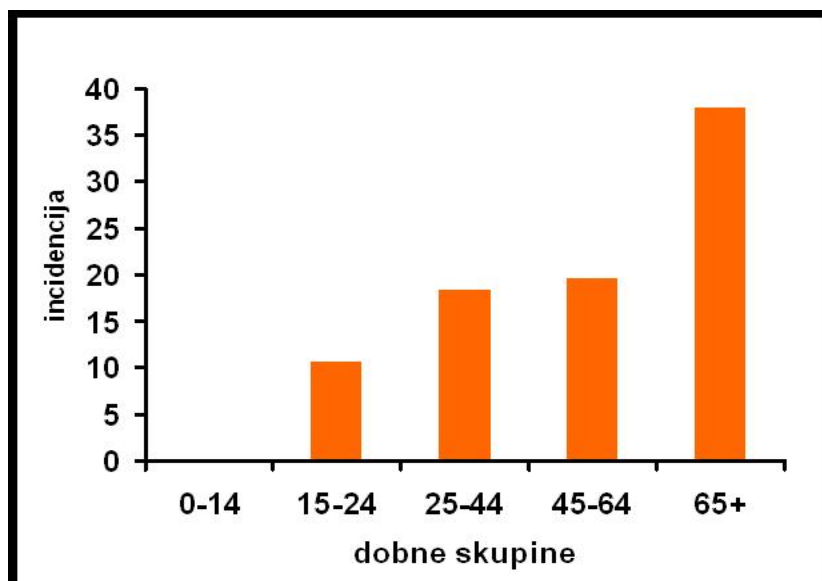
Slika 2. Incidencija tuberkuloze po Ispostavama ZZJZ Splitsko-dalmatinske županije u 2004.g.

Najveće stope incidencije tuberkuloze na području Splitsko-dalmatinske županije tradicionalno se bilježe u Ispostavama ZZJZ-a u dalmatinskoj Zagori, a niže na otocima i područjima uz obalu. I prošle, 2004.g. najviše stope novoboljelih zabilježene su na području Ispostava Sinj i Imotski.

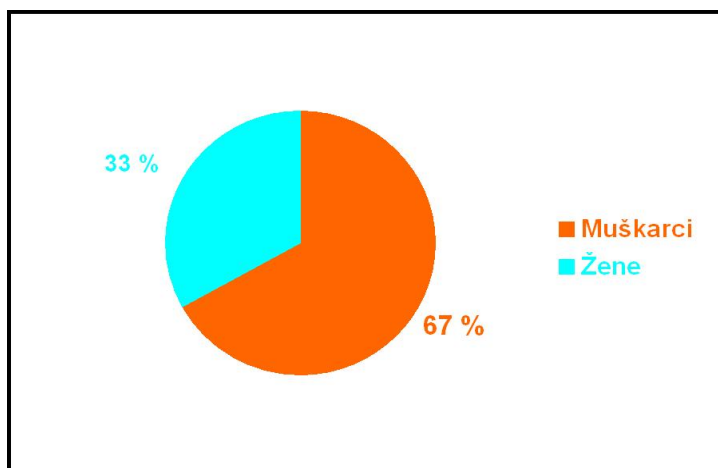
Slika 3. Prosječna incidencija po dobi, 1995-2004.g.

U promatranom desetogodišnjem razdoblju, najniže stope incidencije na 100 000 stanovnika zabilježene su u najmlađoj dobnoj skupini, od 0-14 g., a najviše u dobnoj skupini od 45-64 g. Već odavno nisu zabilježeni slučajevi diseminirane tuberkuloze u djece, milijarne tuberkuloze i tuberkuloznog meningitisa, što pripisujemo visokoj procjepljenosti djece BCG-om, kako u primovakcinaciji (99%) tako i u revakcinacijama (preko 95%). To je rezultat dobre suradnje epidemiološke službe i liječnika koji cijepi, a epidemiološka služba stalno radi na održavanju ovako visokog cjepnog obuhvata te na njegovom poboljšavanju.

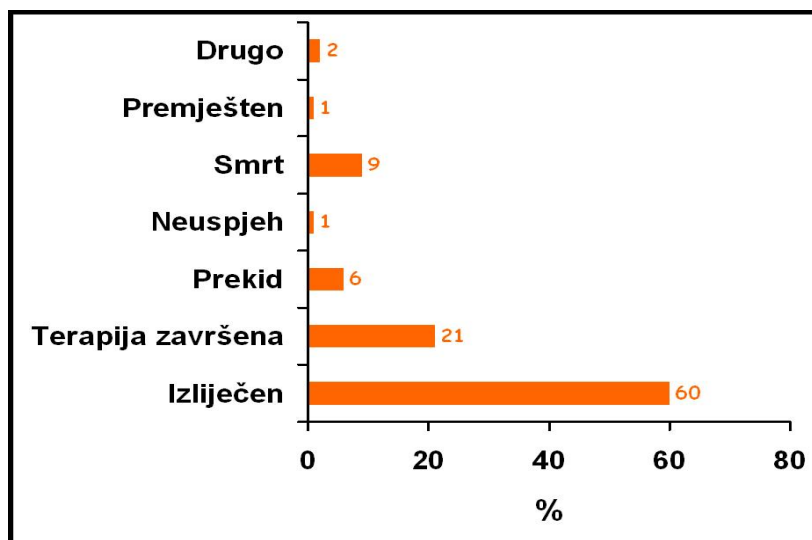
Slika 4. Incidencija po dobi u 2004.g.

Najviše stope incidencije tuberkuloze u 2004.g. zabilježene su u dobnoj skupini iznad 65 godina. U promatranom godini nije zabilježen niti jedan slučaj oboljevanja djece do 14 godina.

Slika 5. Raspodjela oboljelih po spolu, 1995-2004.g.

Dvije trećina oboljelih u prikazanom razdoblju je muškog spola, a trećina ženskog. U promatranom desetogodišnjem razdoblju, postotak bakteriološki potvrđenih tuberkuloza redovito je iznad 60 %, a u 2004 g. 76%. Od ukupnog broja novooboljelih u 2004.g., 37% pripada kategoriji najveće zaraznosti s direktno pozitivnim iskašljajima. Tuberkuloza izazvana uzročnicima rezistentnim na antituberkulozne lijekove se bilježi u svega par oboljelih svake godine, a multirezistentna tuberkuloza još i rjeđe. Taj, inače vrlo važan aspekt u pojavnosti tuberkuloze, nije od bitnog značaja u epidemiologiji tuberkuloze u Splitsko-dalmatinskoj županiji, a ni u Hrvatskoj, što je također pokazatelj da se tuberkuloza kod nas dugo uspješno liječi. U 2004 .g. 83% oboljelih imali su tuberkulozu pluća, a vanplućni oblici tuberkuloze zabilježili su se u 17% oboljelih.

Slika 6. Ishod liječenja oboljelih od tuberkuloze u 2003. g.

Praćenje ishoda liječenja oboljelih od tuberkuloze je novi pokazatelj u nadzoru nad tuberkulozom. Pri tom se bilježe izliječene osobe, osobe sa završenom terapijom, umrli, neuspjesi liječenja, prekidi liječenja, premještaji oboljelih te drugo.

Ovaj pokazatelj se prati u direktnom kontaktu i suradnji epidemiologa i izabranih liječnika iz primarne zdravstvene zaštite. Prema prikupljenim podacima, u kohorti oboljelih u 2003. g., bilježi se terapijski uspjeh (kategorija izliječen+terapija završena) u 81 % oboljelih.

U proteklom desetljeću u ZZJZ Splitsko-dalmatinske županije se tuberkulozi pridavala posebna pažnja na način da je imenovan epidemiolog koji je zadužen za nadzor nad tuberkulozom na razini cijele županije u suradnji s epidemiolozima iz svih ispostava Zavoda.

Epidemiološka služba ovog zavoda uspješno surađuje sa svim liječnicima koji sudjeluju u dijagnosticiranju, liječenju i prijavljivanju tuberkuloze. Suradnja je osnovana na potrebi multidisciplinarnih aktivnosti u nadzoru nad tuberkulozom, u kojoj zdravstveni djelatnici različitih profila, svatko sa aspekta svoje djelatnosti, imaju važnu ulogu u nadzoru nad tuberkulozom.

Tuberkuloza, kao javno zdravstveni problem, već odavno nije prioritetan u našoj županiji, ali se aktivnosti vezane uz njeno suzbijanje i sprečavanje i dalje nastavljaju, kako bismo tuberkulozu smjestili, ako ne u prošlost kojoj bi trebala pripasti, onda u skupinu bolesti s incidencijom manjom od 10/100 000, što je, uostalom, i naš nacionalni cilj.

Kontakt: dr. med. Anamarija Jurčev Savičević, spec. epidemiolog
 Zavod za javno zdravstvo Splitsko-dalmatinske županije
 Služba za epidemiologiju
 Vukovarska 46
 21000 Split
 tel 021 40 11 51
 fax 021 53 29 10
 e-mail adresa: anamarijajurcev@net.hr